

מילת בני שכם – מיגור כוח הנחש

בפרשתנו מתרחש הסיפור של שכם בן חמור אשר מענה את דינם, ובעקבות זאת הורגים שמעון ולוי את אנשי שכם. לכאורה יש להבין מה היתה מטרת בני יעקב כשביקשו מאנשי שכם למול את עצמם. לפי פשט לשון התורה משמע שהם עשו זאת במירמה, אולם אונקלוס מתרגם זאת "בחוכמתא" – היתה פה עצה מתוחכמת. מהי אותה עצה? מעבר לכך: שואל האור החיים הקדוש: הרי זו גניבת דעת, ומהי החוכמה שבכך? הוא מתרץ: "כי נתחכמו לבל ירגישו בעורמתם, כי זה הוא העיקר". הוא מאריך בדבריו לגבי אופן התנהלותם המתוחכמת כך שבני שכם לא יחששו שיש פה הערמה.

בהתבוננות פנימית יש לומר, עפ"י המובא בילקוט ראובני, כי לאחר מעשה שמעון ולוי באנשי שכם עלה השטן לפני בי"ד של מעלה וביקש דין על בני יעקב שהרגו את אנשי שכם על לא עוול בכפם. השיבו לו בבי"ד של מעלה כי כיוון שאנשי שכם שנהרגו היו נימולים ממילא אין לו טענה לתבוע את דינם, שכן הוא יכול לתבוע רק לגבי ערלים: "שהם מסיטרא דילך" – הם מבחינתו. לכאורה קיים פה חידוש גדול: למרות שמבחינת ההלכה גוים נימולים נחשבים כערלים, בכל זאת המילה הועילה להם לכך שהם יצאו מרשות השטן. מכאן שהחכמה של בני יעקב היתה בכך שהמילה הוציאה את אנשי שכם מטומאת הערלה שאחזה בהם, שזהו פגם הנחש הקדמון. האריז"ל רומז כי החיוי הוא לשון חויה – הנחש הקדמון.

יש אולי לומר כי המהלך של שמעון ולוי מהווה תיקון לחטא אדם הראשון, הוא חטא הנחש. בחז"ל מובא כי "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון" – דמות יעקב היתה בדמיון לזה של אדם הראשון, ומובא בכתבי האריז"ל כי יעקב אבינו תיקן את חטא אדם הראשון. ידוע כי משמעות עץ הדעת היא כי בעקבות החטא התערבבו הטוב והרע בבריאה. מאבקו של יעקב עם עשיו היה בבחינת ברור עץ הדעת טוב ורע, ובבחינה זו המטרה היתה להשלים את ניתוק הטוב מן הרע. בעקבות המפגש ביניהם יעקב בא שלם לעיר שכם, ללא אחיזת הרע, ועשיו הלך שיערה – שלם ברשעו.

אולם בחטא אדם הראשון נוצר פגם נוסף, עליו אומרים חז"ל כי הנחש הטיל זוהמה בחוה. כוח הנחש נאחז בדינה, בדמותו של שכם בן חמור החיוי, שמטרתו היתה למנוע את תיקון סילוק כוח הנחש מן העולם. יש לומר כי כוח זה של הנחש נאחז דווקא בשכם, שהינה מקום המועד לפורענות. מכאן מובן כי בני יעקב נהגו בעורמה, כנגד עורמת הנחש, וביקשו מבני שכם למול עצמם כדי לסלק את אחיזת כוח הנחש. כדברי הילקוט ראובני דלעיל אכן כוח הנחש סולק, אולם עדיין נותר רשימו מכוחו, אותו היה עליהם לבער עד תום כדי להכרית את זוהמת הנחש הנאחזת בארץ הקדושה. מכאן מבואר כי ערמה זו היתה בחינת חכמה, ניצחון

המקדש בפרשה

הרב מנחם מקובר

וישאלה

כוח הקדושה על טומאת הנחש, סילוק כוח הרע הקיים בערלת הגוף וגם נאחז בארץ ישראל ופוגם בה. מכאן ניתן להבין את חלקו של לוי, שלדורות הינו שבט של עובדי ד', שכן המלחמה עם אנשי שכם היתה בשורשה מלחמה רוחנית של מיגור כוח טומאת הנחש.

לפי זה מבואר מדוע מיד לאחר מעשה זה נאמר בתורה: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל וְשֹׁב שָׁם וַעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבִרְחֶךָ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אַחִיךָ: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ הִסְרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנִּכְר אֲשֶׁר בְּתַכְכֶּם וְהִטְהַרוּ וְהַחֲלִיפוּ שְׂמֹלֵתֵיכֶם: וְנִקְוָמָה וְנַעֲלֵה בֵּית אֵל וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֵנָה אֲתִי בַיּוֹם צָרְתִי וַיְהִי עֹמְדִי בַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי". רק כעת, לאחר שיעקב מיגר את כוח קליפת הנחש הנאחז בשכם, ניתן לעלות לבית אל ולבנות מזבח לד'.

יהי רצון שנזכה במהרה במהרה למיגור כוח הטומאה ומתוך כך לגילוי השכינה

